

SOCIALPOLITIKEN I TIDÖAVTALET

Monica Engström

Akademikerförbundet SSR

Upplägg

- En genomgång av Tidöavtalet och de områden som främst påverkar socialpolitiken
- Förslag med stor påverkan på professionen
- Sammanfattning och analys av möjliga konsekvenser

Socialpolitik,

direkta eller indirekta statliga åtgärder för att tillförsäkra enskilda individer drägliga levnadsförhållanden, "välfärd", eller med andra ord för att lösa eller förebygga sociala problem

Nationalencyklopedin

Tidöavtalet

Överenskommelse om att genomföra reformer som löser de stora samhällsproblem som Sverige har inom områdena:

- Hälsa- och sjukvården
- Klimat och energi
- Kriminalitet
- Migration och integration
- Skolan
- Tillväxt och hushållsekonomi
- Andra samarbetsfrågor – övrigt

Tidöavtalet:
**Överenskommelse
för Sverige**

"Jag har varit mycket tydlig med att avtalet gäller. Men det gäller inte bara på rubriknivå, det gäller också det finstilla."

Ulf Kristersson, DN 2022-11-25

Kriminalitet

- konkreta politiska förslag som löser de viktigaste samhällsproblemen

MÅLEN

- Öka tryggheten, förebygga att fler unga dras in i kriminalitet
- Utredda och lagföra fler brott
- Bekämpa den grova organiserade brottsligheten
- Ge brottsoffer ökad upprättelse och säkerställa mer rättvisa straff

Gängkriminaliteten

- Hemliga tvångsmedel - preventivt
- Utvisning av säkerhetshot - gängkriminella som saknar sv. medborgarskap; utan att de dömts för brott
- Dubbla straff
- Visitationszoner
- Anonyma vittnen
- Kriminalisering av deltagande i gäng
- Vistelseförbud
- Obligatorisk häktning i fler fall
- Nya förverkandeformer och omvänd bevisbörda

Ungdomskriminaliteten

- Staten ska ta ett större ansvar
- Ansvaret för de tyngst kriminella unga flyttas från kommunerna till kriminalvården
- Särskilda ungdomsfängelser ska ersätta särskilda ungdomshem (SiS)
- Maxtiden för sluten ungdomsvård ska förlängas
- Ungdomskriminalitetsnämnder och bevistalan
- Hemliga tvångsmedel mot barn under 15 år
- Sänkt straffmyndighetsålder, avskaffad straffrabatt
- Förstärkt föräldraansvar

Den danska modellen

- Inte utvärderats ordentligt
- Idén om att hårdare tag ska lösa gängkriminaliteten saknar forskningsmässigt stöd
- Sänkt straffmyndighetsålder kan konstateras ha varit ett misslyckande i Danmark
- Ungdomskriminalitetsnämnder (10-17 år) verkar inte ge nämnvärd effekt förutom negativ stämpling och kontraproduktiva effekter
- Visitationszoner bryter mot rättsidéer om allas likhet inför lagen. Har inte gett fler beslag, inte inneburit stöd i brottsutredningarna.

Förslag med påverkan på socialtjänsten

- **SoL reformeras** - brottsförebyggande arbetet samt arbetet att ta människor ur kriminalitet tydliggörs och lagfästs
- **Socionomutbildningen reformeras** - kriminalitet bland ungdomar ett obligatorisk utbildningsmoment; möjlighet till specialisering på ungdomsbrott införs i utbildningen
- **Förstärkt föräldraansvar** - utökade befogenheter för obligatoriska insatser; påverkan genom ekonomiska och sociala konsekvenser; tidiga insatser för barn som begår brott, är i riskzon eller lever i andra former av utsatthet
- En nationell social insatsstyrka inrättas – omvärldsanalys, förmedla beprövade metoder för att förbygga brott, utbilda socialsekreterare att hantera unga som begår brott. Operativ funktion när kriminalitet och våld eskalerat och socialtjänsten är hårt ansträngd.

AFTONBLADET 230302

Familjer ska kunna vräkas om barnen begår brott

Regeringen och SD: Föräldraansvaret måste skärpas

PUBLICERAD: 2 MARS

DEBATT.

Personer som begår brott i närområdet skapar stor otrygghet för andra boende. Och vår utgångspunkt är självklar: föräldrar ansvarar för sina barn. Därför beslutar vi i dag om tilläggsdirektiv om skärpt föräldraansvar.

Förslag med påverkan på professionen

- **Ny huvudregel i OSL** - all relevant info ska delas mellan brottsbekämpande myndigheter och vissa andra statliga och kommunala myndigheter samt enskilda huvudmän för fristående skolor för att förebygga och bekämpa brott
- Myndigheter måste kunna dela information information med brottsbekämpande myndigheter när det behövs för att förebygga och bekämpa brott
- Uppgiftsskyldighet

Ny huvudregel i OSL

”Huvudregeln för dig som socialsekreterare ska vara att du ska dela all information med bland annat skolan och polisen.”

Gunnar Strömmer, Råd för framtiden, 2023-03-30

Migrationen och integrationen

- konkreta politiska förslag som löser de viktigaste samhällsproblemen

MÅLEN

- Skapa ett paradigmskifte i synen på asylmottagandet - tillfälligt skydd för den som flyr konflikt, kris och i närområdet
- Ansvarsfull migrationspolitik
- Kravbaserad integrationspolitik – ansvar att bli en del av det svenska samhället
- Komma tillrätta med skuggsamhället

Migration och integration

- PUT ska utmönstras, möjligheten att omvandla befintliga PUT ses över och uppehållstillstånd ska återkallas i fler fall
- Skärpta villkor för arbetskraftsinvandring och för svenskt medborgarskap
- **Inre utlänningskontroller ska stärkas**
- Intensifierat arbete för återvändandeverksamhet – förstärkt uppdrag Migrationsverket, Polisen, Skatteverket och Kriminalvården
- **Möjlighet att utvisa utl. medborgare p.g.a. bristande vandel:**
regelefterlevnad, association med kriminell org., nätverk eller klan, prostitution, missbruk, deltagande i våldsbejakande eller extremistiska org. eller föreligger otvetydigt konstaterade anmärkningar i fråga om levnadssättet

Migration och integration

- **Ökad kvalificering för sociala förmåner och bidrag** - nya regler för kvalificering till föräldrapenning, barnbidrag, bostadsbidrag, flerbarnstillägg, omvårdnadsbidrag, merkostnadsersättning, assistansersättning, ekonomiskt bistånd och ev. andra förmåner och bidrag
- **Förbud för kommuner att bevilja ekonomiskt stöd till de som vistas olovligen i landet** – begränsat utrymme för nödbistånd (mat och hemresa)

Förslag med påverkan på professionen

- **Anmälningssplikten** - ansvar att säkerställa personens lagliga rätt att vistas här och krav på att informera Migrationsverket och Polismyndigheten
- **Tjänstemannaansvaret** – stärka åtgärderna mot tjänstefel och vidga ansvaret

Anmälningssplikten

- Inre utlänningskontroller – satsning på att identifiera, omhänderta och säkerställa att papperslösa får lämna landet; genomförs på platser och med metoder som ger högst resultat
- Informationsutbyte och anmälningssplikt mellan polisen och myndigheter som kan antas komma i kontakt med personer som befinner sig illegalt i landet
- Kommuner och myndigheter - skyldiga att informera och ha ett ansvar för att säkerställa personens lagliga rätt att vistas i Sverige
- Möjligheterna att leva i landet utan tillstånd ska försvåras
- Det kan finnas **situationer** där anmälan skulle strida mot ömmande värden

Övriga förslag med påverkan på professionen

- Begränsning av rätten till tolk för personer med uppehållstillstånd och svenskt medborgarskap
- Anonyma beslut – skyddade uppgifter för beslutsfattare
- Nationellt tiggeriförbud

Tidöavtalets påverkan på socialpolitiken

- Socialpolitiken - en del av kriminal- och migrationspolitiken
- Stort fokus på brottsbekämpning och brottsförebyggande arbete – kriminaliteten – **det** sociala problemet
- Fokus på reaktiva åtgärder – inget utrymme för proaktiva strategier
- Från serviceinriktad, hjälpande och stödjande till en mer kontrollerande och repressiv funktion
- Från frivillighet, delaktighet till fler tvingande åtgärder och obligatoriska insatser i socialtjänstlagen
- Mindre självbestämmande och försämrade integritet
- En snävare form av kvalificering för rätten till stöd och hjälp

Konsekvenser ?

- Mindre tillit - svårare att nå vissa människor och grupper, sämre möjligheter att arbeta förebyggande
- Fokus och styrning – brottslighet och migration – utan att konsekvenserna för socialpolitiken och det sociala arbetet beaktas
- Förändring av professionen uppdrag – hur påverkas det sociala arbetet?
- Större maskor i det yttersta skyddsnätet/ försvagad rätt till stöd och hjälp – fler i utanförskap
- Ökad rasprofilering – ökat utanförskap, bristande tillit
- Barn och barns rättigheter – barn som begår brott

Akademikerförbundet SSR